

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 24 квітня 2019 року
(протокол № 9)

ОБРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

**Бердянськ
2019 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
Старший викладач Задворна О.В.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «18» квітня 2019 (протокол № 6)

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Предметом навчальної дисципліни є процес прийняття рішень стосовно господарчої діяльності підприємства та оцінка пов'язаних з нею ризиків в умовах мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища.

Міждисциплінарні зв'язки: передуює вивченню дисциплін «Підприємництво в сфері послуг», «Основи біржової діяльності», після вивчення дисциплін «Економіка підприємства», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Регіональна економіка», «Основи підприємницької діяльності».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків» є формування знань та навичок щодо обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

1.2. Основними завданнями дисципліни «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків» є усвідомлення того що економічні процеси зазнають впливу некерованих чинників та відбуваються в умовах невизначеності, конфліктності, принципової неможливості здійснення точних економічних розрахунків, необхідних для прийняття господарчих рішень; засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних засад щодо аналізу ризиків та пошуку шляхів їх нейтралізації; оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію й оцінку ризику в господарчій діяльності, використовуючи економіко-математичні методи та комп'ютерні програмно-математичні комплекси.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентостей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПРН2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності в контексті розвитку економіки Північного Приазов'я.

ПРН8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної

діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур Північного Приазов'я

ПРН12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур

ПРН17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6/180 (кредитів ЄКТС/години).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.

Поняття та класифікація господарських рішень. Форми прийняття господарських рішень. Якість та ефективність господарських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності.

Сутність процесу прийняття господарських рішень. Характер та умови прийняття господарських рішень. Наукові підходи до розробки управлінських рішень.

Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень.

Загальна характеристика методів розробки рішень господарської діяльності. Сутність методів експертних оцінок.

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.

Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Підходи до обґрунтування й вибору господарських рішень.

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень.

Завдання та принципи прогнозування господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень.

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.

Природа та види невизначеності. Невизначеність як першоджерело ризику.

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.

Постановка задачі вибору критерія прийняття рішення в умовах невизначеності. Характеристика основних критеріїв прийняття рішення в умовах невизначеності. Особливості прийняття господарських рішень в умовах невизначеності Північного Приазов'я.

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень.

Сутність теорії корисності. Приклади застосування теорії корисності в прийнятті управлінських рішень.

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень. Характеристика ризику як економічної категорії. Класифікація підприємницьких ризиків.

Тема 10. Критерії прийняття рішень за умов ризику. Загальна характеристика критеріїв прийняття рішень. Приклад застосування різних критеріїв прийняття господарських рішень. Особливості прийняття господарських рішень в умовах ризику функціонування ринку Північного Приазов'я.

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Визначення, види конфліктів та умови виникнення конфлікту. Спосіб розв'язання конфлікту. Моделі конфліктних ситуацій.

Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику. Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Прийняття фінансових рішень за умов ризику.

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків. Необхідність виконання аналізу ризиків. Характеристика якісного аналізу ризику. Характеристика кількісного аналізу ризику. Ідентифікація та фактори ризиків. Зовнішні фактори ризику.

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків. Сутність підходів до кількісної оцінки ризиків. Характеристика методів кількісної оцінки ризиків. Статистичний метод оцінювання ризику. Метод експортних оцінок. Метод аналогів. Комбінований метод.

Тема 15. Основи ризик-менеджменту. Сутність ризик-менеджменту. Визначення стратегії управління. Функції ризик-менеджменту. Організація ризик-менеджменту. Схема організації ризик-менеджменту.

Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику. Сутність стратегії ризик-менеджменту. Правила стратегії ризик-менеджменту. Засоби вибору рішень. Прийоми управління ризиком. Класифікація прийомів управління ризиком. Методи впливу на ступінь ризику.

3. Рекомендована література

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. Харків, 2015. 300 с.
2. Борисова Г.М. Теоретичні аспекти управління ризиком на підприємстві / Г.М. Борисова // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №7. – С.116-121.

3. *Вітлінський В. В.* Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дис. — К.: КНЕУ, 2000. — 292 с.
4. *Вітлінський В. В.* Ризик у менеджменті. — К.: ТОВ «Борисфен», 1996. — 326 с.
5. Василенко В.А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2003. - 420с.
6. Вербицька Г.Л. Управління економічним ризиком / Г.Л. Вербицька // Фінанси України. – 2004. - № 4. - С. 34-40.
7. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: [монографія] / Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І.. – К.: КНЕУ, 2004. - 245 с.
8. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : [навч. посібник] / Л.І. Донець.-К.:ЦУЛ, 2006.- 312 с. 10. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій : [навч. посіб.] / І.Ю. Івченко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
9. Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посіб. / Т. А. Васильєва та ін. ; під заг. ред. Т. А. Васильєвої, Я. М. Кривич. Суми, 2015. 208 с.
10. Камінський А.Б. Економічний ризик та методи його вимірювання / А.Б. Камінський. – К.: Козаки, 2002.-120с.
11. *Клименко С. М., Дуброва О. С.* Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризику. — К.: КНЕУ, 2004. — 272 с.
12. Клименко С.М. Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків: [навч. посіб. для самотійного вивчення дисципліни.] /С.М.Клименко, О.С.Дуброва.- К.: КНЕУ, 2006.- 188 с.
13. Кравченко В. Розробка сучасного стандарту з управління ризиками – важливий чинник підвищення ефективності підприємницької діяльності в Україні / Володимир Кравченко // Теоретичні та прикладні питання економіки : [зб. наук. пр.]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. – Вип. 17. – 330 с. - с. 159 – 166.
14. Лук'янова В.В. Економічний ризик : [навч. посіб.]. / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: ВЦ "Академія", 2007. – 345 с.
15. Мазаракі А. А. , Мельник Т. М., Генералов О. В. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності: підручник. Київ, 2018. 312 с.
16. Машина Н.І. Економічний ризик та методи його вимірювання: [навч. посібник] / Н.І. Машина. - К.: Центр навчальної літератури, 2003. - 188с.
17. Пасічник В.Г., Аніліна О.В. Економічне обґрунтування господарських рішень.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-144с.
18. Посохов І. М. Управління ризиками у підприємстві: навч. посіб. Харків, 2015. 220 с.
19. Сулим М. В. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. / М.В. Сулим. – Л.: вид-во Львів. комерц. акад., 2003. – 196 с.

4. Методи навчання:

лекція, демонстрування, практичні роботи, метод письмового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік**6. Система оцінювання**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

